tegelane, sünd. XVI a.s. teisel poolel, varasem elukäik on teadmata. 1590-dail aa. oli S. Poola kun. Sigismundi (vt.) teenistuses Kuigi S.-i isa Tartu kirikuõpetajana oli jesuiitidega halvas vahekorras, õnnestus pojal kun. armuosaliseks saada, mille tõenduseks on asjaolu, et kun. talle a. 1598 annetas Susteli mõisa Vana Pebalgi klk. praegusel Läti maa-alal. Kui a. 1600 Södermanlandi hertsog Karl tungis Liivimaale ja vallutas Tartu, oli S. Koivalinna (Adsel, Gaujenes) komandandiks; juba järgm. a. alul otsustas S., nähtavasti silmas pidades Liivimaa äärmiselt viletsat seisundit, teades, et Varssavi riigipäeva otsuse järgi a.-st 1600 polnud rutulist abi oodata, ja võib-olla alistudes isa mõjule, siirduda Rootsi teenistusse. Tema juhatusel läksid Erla ja Bersoni lossiülemad üle Rootsi poole ja nii langes juba kevadel 1601 suurem osa Poola-Liivimaast herts. Karli kätte Kui siis mõne kuu pärast poolakad Radziwill'i ja Chodkievicz'i juhatusel võitsid tagasi osa vallutatud maa-aladest, oli S. niivõrt kompromiteeritud, et ta pidi Poola vägede eest põgenema. Kevadel 1602 viibis ta herts. Karli juures Rootsis m. s. ka abi palumas Tartule, mida vaenlased ähvardasid. Hertsog saatis temaga Liivimaale mõningad toetussummad, milledest siiski polnud palju abi. Mõni aeg hiljemini toimis S. Rootsi vägede kindral-sõjakomissarina Liivimaal ja oli a. 1604 esimeheks sõjakohtus, mis Liivimaa aadlimehe Lieveni surma mõistis äraandlikkude plaanide pärast. A. 1607 oli ta Rootsi vägedega Lõuna-Liivimaal, kuid alles järgm. a. õnnestus tal ühes Jesper Kruus'iga (vt. *suppl.*) vallutada Viljandi, mis siis üle a. püsis rootslaste käes. Selle järel oli S. Rootsi vägede sõjakomisariks osalt Liivi-, osalt Eestimaal. A. 1612 täitis ta vana ja jõuetu asehalduri Anders Larssoni asemel vähemalt osaliselt Eestimaa asehalduri kohuseid ja hoolitses maa kaitse eest. Samal ajal plaanitses ta selle järel, kui oli puhkenud sõda Taani ja Rootsi vahel, Saaremaad Rootsi poole võita, nagu on näha tema kirjast Saaremaa elanikele, mille ta oli kirjutanud koos Tallinna asehalduriga. Kui Saaremaa elanikud ettepanekut arvesse ei võtnud, järgnes röövkäik saarele. Mõningaid Saaremaa aadlimehi suudeti siiski üle meelitada Rootsi poole. Noor kun. Gustav II Adolf hindas nähtavasti kõrgelt S.-i teeneid: Riia vallutamise ajal a. 1621 nimetatakse teda nõunikuna Rootsi teenistuses, s. a okt. määrati ta liikmeks komissariaalkohtusse, mille peamiseks ülesandeks oli vallutatud Liivimaa maaolusid korraldada. Kohtule, mille esimeheks oli ülalmainitud J. Kruus, anti a. 1622 täppis instruktsioon, kuid töö edenes visalt ja lõpetati alles a. 1629, mil asutatav õuekohus seda pidi jätkama. Komissariaalkohtu tegevusel on olnud siiski teatav tähendus Liivimaa keeruliste maaomandus-olude selgitamisel ja stabiliseerimisel. Kui veebr. 1623 esimene maapäev Gustav Adolfi ajal Riiga kokku kutsuti, oli S. tegev selle ettevalmistamistöödes ja tundis pahameelt selle üle, et Liivimaa aadlimehed kun. kutset täpsalt kuulda ei võtnud. Vastupidiselt lootustele maapäeva pidamine ei õnnestunud ja S. olevat ähvardanud, et need, kes kutset ignoreerisid, süüdistagu end ise, kui neile »täna või homme peaks tekkima mõningaid raskusi«. Samal 1623. a. määrati S. Riia asehalduriks; ses ametis oli ta 1626. a.-ni, mil kun. annetas talle Luunja ja Vesneri mõisad. Viimane neist oli olnud S.-i isa käes. Kui aastakümne lõpul tekkis Liivimaale õuekohtu asutamise kavatsus, taheti S.-it määrata selle esimeseks presidendiks, kelleks ta oleks olnud nähtavasti väga kohane oma mitmekülgse tegevuse tõttu, kuid S. suri a. 1630. — S. on tähelepanuväärsemaid politilisi tegelasi Liivimaal XVII a. s. esimesil aastakümneil.

Kelch, Liefl. Hist.; F. K. Gadebusch, Livländ. Jahrbücher II, 2, III, 3 (1781); Richter; Seraphim, Livl. Gesch. II; C. Rogberg, Kon. Carl d. IX: s fälttåg i Lifland år 1600 och förberedelserna dertill (1859); G. Tranér, Kon. Carl IX fälttåg i Livland år 1601 (1872); J. v. Bohlen, Johann d. Mittlern ... Heerfahrt nach Livland ... i. d. J. 1601 u. 1602 (Mitt. VII, lk. 69—155); Fr. Bienemann, Zur Geschichte d. livl. Ritter- u. Landschaft 1600—02 (Mitt. XVII, lk. 463—600); F. Laestadius, Beiträge zur Kunde d. Organisation d. Livländ. Gerichtswesens durch Joh. Skytte (B. M. 44). *A. R. C.*

**SCHRAPFER (Schraffer, Schrapffer), Christian,** vaimulik ja politikategelane, sünniaeg ja varasem elukäik tundmata, ilmus kevadel 1560 Saaremaale ühes hertsog Magnus'ega (vt.) viimase nõunikuna ning õuejutlustajana ja toimis järgnevail aa. hertsogi ühe silmapaistvama nõuandjana ning agendina, saates Magnust tema reisidel ja sõjakäikudel ja teostades hertsogilt saadud diplomaatlikke ülesandeid. Kui 1560.-date aa. lõpul Magnus muutis oma politilist suunda, hakates Ivan IV (vt.) käsilaseks, olevat mõne arvamuse järgi selles koostööloomises Venega S. mänginud mõjuvat osa. Igatahes reisis ta ühes hertsogiga Moskvasse, pidas märtsis 1571 Tallinna raega linna piiramise ajal tagajärjetuid läbirääkimisi linna alistumise kohta Magnuse ja Ivan IV ühendatud vägedele ja käis samal a. Moskvas hertsogile ainelist toetust hankimas. A. 1577, mil Vene liidust pettunud Magnus